

משה חיים פלח

בענין צרת ערוה איסור

סוטה יעו"ש, וכן נראה מלשון הרמב"ן (י"ג) כי פקע איסור אשת אח אחת אשה וחילל בין בערוה בין בצרה עכ"ל, וכן נקט הפורת יוסף (ט"ז) דהבא על צרת ערוה חייב צ' חטאות.

אלא דתמהו בזה דאם איתא דיש בצרת ערוה כרת ממנש, אמאי לא נמנתה בריש כריתות בכלל כל חייבי כריתות, והנה האחרון נידדו דאף דביסוד הדין איכא כרת ממנש בצרת ערוה, אך כיון דלא נאסרה צרת ערוה אלא במקום מצוה, אחר דפטורה מן היצום שוב לא חשיב במקום מצוה [אי נמי דלא נאסרה אלא לביאת יצום, וכיון דפטורה ל"ה ביאת יצום] וגמלא לדיכא היכ"ת לעבור אהך כרת ולהכי לא תני לה [ומשא"כ במחזיר גרושתו דאינה אלא חי"ל ואכתי הוי מקום מצוה וביאת יצום, ולהכי החס עובר בפועל באיסור צרת ערוה].

ועוד דנו דאף אי נימא דאף ערוה חשיבא במקום מצוה, דמ"מ אינו חייב שתיים משום דאין איסור חל על איסור ולא חילל איסור צרת ערוה על איסור אשת אח [ואף למ"ד נישואין מפילין ובגוונא דנשאת אחר הערוה, מ"מ נראה דלא חשיב דחיללי בצת אחת, דאיסור צרה בפועל לכולי עלמא לא חילל אלא בשעת מיתה דהוי מקום מצוה ממנש, אלא דחילל עלה שם צרת ערוה מחיים לענין דנאסרת אחר מיתה] ולפ"ו נמי יש לדון דמהאי טעמא לא תני ליה בכריתות, דלא משכח"ל חיובא בזה משום דאין איסור חל על איסור.

ועוד י"ל בזה [וכמדומה דכבר עמדו בזה] דהרי לשון הרמב"ן (י"ג) אחת אחת אשה וחילל בין בערוה בין בצרה, ומשמע דכרת דצרת ערוה לא הוי כרת מחודש, אלא גלי קרא דשם הערוה דהערוה חילל

רבא אמר ערוה לא זריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת כי אינטריך קרא למיסר צרה כו' ומאי שנא ערוה דלא זריכא קרא דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת צרה נמי לא תיבעי קרא משום דאין עשה דוחה לא תעשה שיש בו כרת א"ל רב אחא בר ביבי מר לרבינא ה"ק משמיה דרבא צרה נמי לא אינטריך קרא כי אינטריך קרא למישרי צרה שלא במקום מצוה כו' א"ל רמי בר חמא לרבא אימא ערוה גופיה שלא במקום מצוה תישתרי ולא קל וחומר הוא במקום מצוה אסירא שלא במקום מצוה שריא אמר ליה צרה תוכיח דמקום מצוה אסירא ושלא במקום מצוה שריא כו'.

והנה כבר עמדו האחרון דבסוגין מוכח בפשוטו דדין צרת ערוה הוי דין איסור, וכדאמרין דצרת ערוה נמי לא זריכא קרא משום דהוי לא תעשה שיש בו כרת ולא אינטריך קרא אלא למישרי צרה שלא במקום מצוה [ולהנך שיטות דצרת ערוה הוי דין פטור גרידא רריך לדחוק דמ"מ אחר דגלי קרא דצרת ערוה שלא במקום מצוה שריא אמרינן דהוי דין פטור] וכן הוכיחו האחרון מהא דאמרין צרה תוכיח דמקום מצוה אסירא ושלא במקום מצוה שריא, ואם איתא דאינו אלא דין פטור ליכא הוכחה כלל [ויעוין בחי"ר שמואל ז"ל (ט"ז) מש"כ לדחוק בזה ואכמ"ל].

ועיקר הדבר דצרת ערוה הוי דין איסור ממנש, כן מבואר בפשוטו דבדברי הריטב"א (י"ג) דצרת מחזיר גרושתו מתייצמת מדאורייתא צביאה ראשונה ואסורה צביאה שניה כדין חי"ל וכן נראה מדברי הרמב"ן (בספר הזכות ובחי"ר שם יעו"ש) ובפשוטו ע"כ דהך לאו היינו לאו דמחזיר גרושתו דנעשית צרתה כמותה ממנש, וכן הביא הריטב"א בשם הרא"ה אף גבי צרת

ערוה במקום מנוה וחד למישרי זרת ערוה שלא במקום מנוה, וחזינן דאי לאו קרא דשרי זרה שלא במקום מנוה הוי אמינא אף לרבי זרת ערוה אסורה גם שלא במקום מנוה וע"כ הוי דין איסור, וא"כ כשם דלרבנן נקטינן דאף אחר דגלי קרא דלא אסירא זרה אלא במקום מנוה מ"מ במקום מנוה הוי דין איסור ה"נ איכא למימר לרבי, אך דנו דשאני לרבי דכיון דכתיב צפרשת יבוס ובלשון פטור, נהי דלולי קרא הו"א דהוי דין איסור, אך אחר דגלי קרא אמרינן דהוי דין פטור, ולכאורה לפ"ז יש לדחוק דמתניתין דכריתות אזלא כרבי, דלדידה ליכא כרת זרת ערוה.

ואף אי נימא כדזידדו האחרו' דאף לרבי הוי דין איסור, וכדחזינן דבעינן קרא למישרי זרה שלא במקום מנוה וכנ"ל, מ"מ הא לרבי ליכא קרא דאיכא כרת זרת ערוה, וכדעמדו התוס' לק', ונהי דצפשוטו ודאי איכא כרת זרת ערוה לרבי ועכ"פ לתי' התוס' [ואף בקושייתם צפשוטו עיקר קושייתם דליכא זרה כרת זרת ערוה וכרת דאשת אח לא סגי לפטור מחליצה ואכמ"ל] ויעוין באחרו', אך הכך כרת אינו אלא כרת דאשת אח, אך לרבי ודאי ליכא כרת מחודש זרת ערוה, וא"כ יש לומר דמתניתין דכריתות אזלא כרבי, אולם הוא דוחק.

אף זרתה, וא"כ לא הוי כרת מחודש אלא הוי בכלל כרת דאחות אשה.

אולם יעוין במאירי (כ"ה) דמנה חיובי העריות וז"ל אמר המאירי איסורי עריות חלוקים לשבעה מדרגות והם סקילה שריפה חנק כרת לאו עשה איסור סופרים אותם שבסקילה הם ארבע נשים כו' ואותם שבכרת לבד הם שמונה א' אחות מאביו או מאמו כו' ו' אשת אחיו שלא במקום מנוה בין מן האב בין מן האם ז' זרת ערוה שבמקום מנוה ח' הגדה עכ"ל, הרי דמנה המאירי כרת זרת ערוה כאיסור ערוה בפני עצמו, וריהטת הדברים נראה דאין הגדר דשם הערוה חייב אף זרתה, אלא הוי שם ערוה מחודש זרת ערוה, וכן משמע מדברי המאירי דאיכא בזה חיוב צפועל, ולפ"ז אכתי תיקשי אמאי לא נמנתה זרת ערוה במתניתין דכריתות.

אולם הנה האחרו' נטו דהא זרת ערוה הוי דין איסור אינו אלא לרבנן דילפי' ליה מקרא דלזכור, דכתיב צפרשת עריות ונאמר בלשון איסור "אשה אל אחותה לא תקח לזכור" אך לרבי דיליף ליה מקרא ד"ולקחה" דכתיב צפרשת יבוס וכתיב בלשון פטור, אינו אלא דין פטור בעלמא, ואף דמבואר בסוגין דאף לרבי בעינן תרי קראי חד למיסר זרת